

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum peccatum diminuat bonum naturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ex ignorantia, uel cum aliquis ex aliqua bona intentione committit aliquod peccatum, puta, cum aliquis furatur ut det elemosynam. ergo insufficienter capitata uitia enumerantur.

SED IN CONTRARIUM est autoritas Greg. sic enumerantis. 31. Moralium.*

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, uita capitalia dicuntur, ex quibus alia oriuntur, precipue secundum rationem causae finalis. Huiusmodi autem origo potest attendi dupliciter. Vno quidem modo secundum conditionem peccantis, qui sic dispositus est, ut maxime afficiat ad unum finem, ex quo ut plurimum in alia peccata procedat: sed iste modus originis sub arte cadere non potest, eo quod infinita sunt particulares hominum dispositiones. Alio modo secundum naturalem habitudinem ipsorum finium ad inuicem, & secundum hoc in pluribus unum uitium ex alio oritur, unde iste modus originis sub arte cadere potest. Secundum hoc ergo illa uitia capitalia dicuntur, quorum fines habent quasdam primarias rationes mouendi appetitum, & secundum harum rationum distinctionem distinguuntur capitalia uitia. Mouet autem aliquid appetitum dupliciter. Vno modo directe, & per se, & hoc modo bonum mouet appetitum ad prosequendum, malum autem secundum eandem rationem ad fugiendum. Alio modo indirecte, & quasi per aliud, sicut aliquis aliquod malum prosequitur propter aliquod bonum adiunctum, uel aliquod bonum fugit propter aliquod malum adiunctum. Bonum autem hominis est triplex. Est enim primo quoddam bonum animae, quod scilicet ex sola apprehensione rationem appetibilitatis habet, sicut excellentia laudis uel honoris, & hoc bonum inordinate prosequitur inanis gloria. Aliud est bonum corporis, & hoc uel pertinet ad conseruationem in diuidui, sicut cibus & potus, & hoc bonum inordinate prosequitur gula, aut ad conseruationem speciei, sicut coitus, & ad hoc ordinatur luxuria. Tertium bonum est exterius, scilicet diuitiae, & ad hoc ordinatur auaritia. Et eadem quatuor uitia inordinata fugiunt quatuor mala contraria. Vel aliter, Bonum precipue mouet appetitum ex hoc, quod participat aliquid de proprietate felicitatis, quam naturaliter omnes appetunt, de cuius ratione est primo quaedam perfectio. Nam felicitas est perfectum bonum, ad quod pertinet excellentia, uel claritas, quam appetit superbia, uel inanis gloria. Secundum de ratione eius est sufficientia, quam appetit auaritia in diuitiis eam promittentibus. Tertio, est de conditione eius delectatio, sine qua felicitas esse non potest, ut dicitur in 1. & 10. Ethico. * & hanc appetunt gula & luxuria. Quod autem aliquis bonum fugiat propter aliquod malum coniunctum, hoc contingit dupliciter, quia aut hoc respectu boni proprii, & sic est accidia, quae tristatur de bono spirituali propter laborem corporalem adiunctum, aut est de bono alieno, & hoc si sit sine inurrectione, pertinet ad inuidiam, quae tristatur de bono alieno, in quantum est impeditiuum propriae excellentiae, aut est cum quadam inurrectione ad uindictam, & sic est ira, Et ad eadem uitia pertinet profectio mali oppositi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod non est eadem ratio originis in uirtutibus & uititiis. Nam uirtutes causantur per ordinem appetitus ad rationem, uel est ad bonum incommutabile, quod est Deus; uitia autem oriuntur ex appetitu boni commutabilis. unde non oportet quod principalia uitia opponantur principalibus uirtutibus.

A AD SECUNDVM dicendum, quod timor, & spes sunt passiones irascibiles: omnes autem passiones irascibiles oriuntur ex passionibus concupiscibilibus, quae et omnes ordinantur quodammodo ad delectationem, & tristitiam. & ideo delectatio, & tristitia principaliter connumerantur in peccatis capitalibus tanquam principalissimae passiones, ut supra habitum est. *

AD TERTIVM dicendum, quod ira licet non sit principalis passio, quia tamen habet specialem rationem appetitiui motus, prout aliquis impugnat bonum alterius sub ratione honesti. i. iusti uindicatiui, ideo distinguitur ab aliis capitalibus uititiis.

B AD QVARTVM dicendum, quod superbia dicitur esse initium omnis peccati secundum rationem finis, ut dictum est: * & secundum eandem rationem accipitur principalitas uitiorum capitalium. & ideo superbia non quasi uniuersale uitium connumeratur aliis, sed magis ponitur uelut regina quaedam omnium uitiorum, sicut Greg. * dicit. auaritia autem dicitur radix secundum aliam rationem, sicut supra dictum est. *

AD QVINTVM dicendum, quod ista uitia dicuntur capitalia, quia ex eis ut frequentius alia oriuntur: unde nihil prohibet aliqua peccata interdum ex aliis causis oriri. Potest tamen dici, quod omnia peccata quae ex ignorantia proueniunt, possunt reduci ad accidia, ad quam pertinet negligentia, qua aliquis recusat bona spiritalia acquirere propter laborem. Ignorantia. n. quod potest esse causa peccati, ex negligentia prouenit, ut supra dictum est. * Quod autem aliquis committat aliquod peccatum ex bona intentione, uidetur ad ignorantiam pertinere, in quantum scilicet ignorat, quod non sunt facienda mala, ut ueniant bona.

QVAESTIO LXXXV.

De effectibus peccati, in sex articulos diuisa.

Super quest. octuagesima magna ar. articulo primo.

DEINDE considerandum est de effectibus peccati. Et primo quidem de corruptione boni naturae. Secundo de malitia animae. Tertio, de reatu poenae.

CIRCA primum, quaeruntur sex.

- ¶ Primo, Vtrum bonum naturae diminuat per peccatum.
- ¶ Secundo, Vtrum totaliter tolli possit.
- ¶ Tertio, De quatuor uulneribus, quae Beda ponit, quibus natura humana uulnerata est pro peccato.
- ¶ Quarto, Vtrum priuatio modi, spiritus, & ordinis sint effectus peccati.
- ¶ Quinto, Vtrum mors, & alii defectus corporales, sint effectus peccati.
- ¶ Sexto, Vtrum sint aliquomodo homini naturales.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum peccatum diminuat bonum naturae.

AD PRIMVM sic proceditur. Vtrum, quod peccatum non diminuat bonum naturae. Peccatum enim hominis non est grauius quam peccatum demonis: sed bona naturalia in demonibus manent integra post peccatum, ut Dionysius dicit 4. c. de diuini nominis. ergo peccatum

IN primo articulo questio. 85. nota glossam autoritatis Dion. quomodo naturalia maneant integra, in responsione ad 1. & intueri responsionem ad tertium, declaratam in responsione ad quartum, ut radices philosophiae perspicias, & alius contempleris, unde in anima generantur habitus. Et potes intelligere, quod dicitur in responsione ad tertium, quod actio uoluntaria procedit ex diuersis potentiis: uel potentias animae, quia actio uoluntatis procedit ab intellectu, & uoluntate, & intellectu procedit ab intellectu agente, & possibili: uel potentias quae cumque sint ille, puta obiecti actiua, & subiecti passiuu. uterque enim sensus in calce responsionis ad quartum ponitur, dum dicitur, secundum quod obiectum agit in potentiam, & una potentia in aliam.

q. 25. ar. 4.

Ar. 2. huius questionis.

Lib. 3. Mor. cap. 31.

Art. 1. huius questionis.

q. 76. ar. 2.

Super

catum etiam bonum naturę humane non diminit. ¶ 2 Prę. Transmutato posteriori non transmutatur prius: manet enim substantia eadem transmutatis accidentibus; sed natura pręexistit actioni uoluntarię. ergo facta deordinatione circa actionem uoluntariã per peccatum. non transmutatur propter hoc natura, ita quod bonum naturę diminuat.

¶ 3 Prę. Peccatum est actus quidam, diminutio autem est passio: nullum autem agens ex hoc ipso quod agit, patitur. potest autem contingere, quod in unum agat, & ab alio patiatur. ergo ille qui peccat, per peccatum non diminit bonum suę naturę.

¶ 4 Prę. Nullum accidens agit in suum subiectum, quia quod patitur, est potentia ens: quod autem subicitur accidenti, iam est actu ens secundum accidens illud: sed peccatum est in bono naturę, sicut accidens in subiecto. ergo peccatum non diminit bonum naturę; diminuere enim quoddam agere est.

SED CONTRA est quod sicut dicitur Luc. 10. Homo descendens a Hierusalem in Ierico, id est, in defectum peccati, expoliatur gratis, & uulneratur in naturalibus, ut Beda exponit. * ergo peccatum diminit bonum naturę.

RESPON. Dicendum, quod bonum naturę humane potest tripliciter dici. Primo ipsa principia naturę, ex quibus ipsa natura constituitur, & proprietates ex his causate, sicut potentie anime, & alia huiusmodi. Secundo, quia homo a natura habet inclinationem ad uirtutem, ut supra habitum est, * ipsa inclinatio ad uirtutem est quoddam bonum naturę. Tertio modo, potest dici bonum naturę donum originalis iustitię, quod fuit in primo homine collatum toti humane naturę. Primum igitur bonum naturę nec tollitur, nec diminitur per peccatum. Tertium uero bonum naturę totaliter est ablatum per peccatum primi parentis. Sed medium bonum naturę scilicet ipsa naturalis inclinatio ad uirtutem, diminitur per peccatum. Per actus enim humanos fit quedam inclinatio ad similes actus, ut supra habitum est. Oportet autem quod ex hoc, quod aliquid inclinatur ad unum contrarium, diminiatur inclinatio eius ad aliud. unde cum peccatum sit contrarium uirtuti, ex hoc ipso quod homo peccat, diminiatur bonum naturę, quod est inclinatio ad uirtutem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Dionysius loquitur de bono primo naturę, quod est esse, uiuere, & intelligere, ut patet eius uerba intuenti.

AD SECUNDUM Dicendum, quod natura etsi sit prior quam uoluntaria actio, tamen habet inclinationem ad quandam uoluntariam actionem. unde ipsa natura secundum se non uariatur propter uariationem uoluntarię actionis: sed ipsa inclinatio uariatur ex illa parte, quę ordinatur ad Deum.

AD TERTIUM Dicendum, quod actio uoluntaria procedit ex diuersis potentiis, quarum una est actiua & alia passiuā, & ex hoc contingit, quod per actiones uoluntarias causatur aliquid, uel aufertur ab homine sic agente: ut supra dictum est, * cum de generatione habituum ageretur.

AD QUARTUM Dicendum, quod accidens non agit effectiue in subiectum; agit tamen formaliter in ipsum eo modo loquendi, quo dicitur, quod albedo facit album, & sic nihil prohibet, quod peccatum diminuat bonum naturę, eo tamē modo, quo est ipsa diminutio boni naturę, in quantum pertinet ad inordinationem actus. Sed quantum ad inordinationem agentis, oportet dicere, quod talis inordinatio causatur per hoc, quod in actibus anime aliquid est actiuum & aliquid passiuum, sicut sensibile mouet appetitum

Fensitiuum, & appetitus fensitiuus inclinatur & uoluntatem, ut supra dictum est. * & ex hoc fatatur inordinatio non quidem ita, quod accidat in proprium subiectum, sed secundum quod iectum agit in potentiam, & una potentia agit in & deordinat ipsam.

ARTICVLVS II.

Vtrum totum bonum humane nature possit auferri per peccatum.

AD SECUNDUM sic proceditur. ¶ Vbi, quod totum bonum humane nature possit per peccatum auferri: Bonum enim nature humane finitum est, cum & ipsa natura humana sit finita; sed quodlibet finitum totaliter consumitur facta continua ablatione. cū ergo bonum nature continue per peccatum dimini possit, uidetur quod possit quandoque totaliter consumi.

¶ 2 Prę. Eorum quę sunt unius nature, similis est ratio de toto, & de partibus, sicut patet in aere, & in aqua, & carne, & omnibus corporibus similibus partium: sed bonum nature est totaliter uniforme. cū igitur pars eius possit auferri per peccatum, totum etiam per peccatum auferri posse uidetur.

¶ 3 Prę. Bonum nature, quod per peccatum minuitur, est habitus ad uirtutem; sed in quibusdam peccatum habitus prædicta totaliter tollitur, ut patet in damnatis, qui reparari ad uirtutem non possunt, sicut nec cecus ad uisum. ergo peccatum potest totaliter tollere bonum nature.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in Ench. * quod malum non est nisi in bono; sed malum culpę non potest esse in bono uirtutis, uel gratię, quia est ei contrarium. ergo oportet quod sit in bono nature. non ergo totaliter tollit ipsum.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est. Bonum nature, quod per peccatum diminiatur, est naturalis inclinatio ad uirtutem, quę quidem conuenit homini ex ipso quod rationalis est. ex hoc enim habet quod secundum rationem operetur, quod est agere secundum uirtutem. Per peccatum autem non potest totaliter ab homine tolli, quod sit rationalis, quia iam non esset capax peccati, unde non est possibile, quod prædictum nature bonum totaliter tollatur. Cum autem inueniatur huiusmodi bonum continue dimini per peccatum, quidam ad huius manifestationem usi sunt quodam exemplo, in quo inuenitur aliquid finitum in infini-

Heberur in p. ordi. sup. i. in a. locum Luc. 10.

q. 63. ar. 1.

q. 51. ar. 2. & 3.

q. 54. ar. 2.

Super quod dicitur in 1. cor. 13. 2.

In natura... gumento... dit. secundum... feruntur ad... dum, quod... hatur nature... author conce... ipse Scotus... tractans uolunt... cau, concedit... tatem ad retr... minui per pecc... Solius Duran... 34. dist. secun... ciones occur...

recte impo... doctrinam... nihil non... subiecto... bilitas subie... nec minuit... cedens dupl... claratur. Pr... quia augere... tentionem... in eo. Secun... postum, quo... natio ad bon... est duplex, r... que est i. p... cipis, & h... litur, nec m... propinqu... habitibus... tur & auger... nitur intentio... remissione.

Ad hoc... dicitur, quod... luit esse... se nante... Atinuit habit... parte subie... parte termi... xit, quod ex... iecti non m... sed ex parte... obiectio... sius sunt ex... subiecti. Et... nim parte... quod non est... sed attingen... terminum... minui ex... ne impedit... extra, &... remotione... dem. Et ad... me delecta... plum de... & de oblat... fitis. Et hoc... bilitas air... nitum: &... fa synodica... litur, nec...

tu... ber... fec... mi...

dan... alio... que... gra... cer... ben... est... quo...

q. 5... N... orcu... nera... ad d... mod... conti... ruz